

van het jaar vindt. *N. maculata* F. was tot voor kort alleen bekend van Venlo, sindsdien in aantal gevonden te Maasniel, Wylré en Schin op Geul, dus nog niet buiten Limburg waargenomen. Het is een zuidelijke soort. De herkenning is niet zo zeer eenvoudig, de ogen puilen wel is waar meer uit dan bij *N. glauca*, waarmede hij alleen verwisseld kan worden, en het gehele halsschild is iets anders gevormd, met iets meer toegespitste achterhoeken, de tekening der dekschilden is veelal duidelijker dan bij *glauca*, dit zijn echter meer graduele verschillen, die eerst opvallen, wanneer men een grote serie kan onderzoeken. Het beste kenmerk, en hierop hebben reeds Edwards e.a. opmerkzaam gemaakt, blijft de geelbruine kleur van de rug. Om dit goed te kunnen zien is de enige juiste weg het dier op te weken en te spannen, het oplichten van de vleugels heeft, vooral bij opgedroogde voorwerpen, veelal beschadiging ten gevolge.

Hilversum, November 1943.

A. RECLAIRE.

Kleine coleopterologische mededeelingen.

door

D. MAC GILLAVRY.

I. *Necrophorus*.

Op een der afdeulingsvergaderingen N.H.-Utr. deelde ik de vangst mede van een *Necrophorus investigator* Zett. in den kelder van mijn huis te Bergen, N.H. op 5 Sept. 1942. Toen was voor mij het interessante, dat de kever die kelderruimte, waar toch overigens geen spek of zoo iets aanwezig was, gevonden had, daar de weg om den kelder te bereiken minstens 10 meter binnenshuis bedragen moet hebben. In de tweede plaats was de vang-datum van belang, daar o.a. Everts het voorjaar opgeeft als de gewone vangtijd van deze soort. Bij navraag bleek echter het najaar meer voor *N. investigator* geconstateerd te zijn.

Merkwaardigerwijze deed zich in 1943 een herhaling van dit geval voor in Nunspeet. Dezen keer betrof het echter een *Necrophorus humator* F., die Sept. 43 in den kelder werd aangetroffen. Ditmaal was de afstand naar de buitenwereld slechts eenige meters.

Beide dieren gingen in gevangenschap spoedig dood en werden aan de Amsterdamse collectie afgestaan.

In verband met mijn waarnemingen over winterslaap, vroeg ik mij af, zou, evenals bij vlinders, ook hier dit phenomeen zich voordoen? De oude uitvoerige biologie van Roesel von Rosenhof werd op mijn verzoek door Dr. Kruseman nagezien. Uit diens mededeelingen valt op te maken, dat *Necrophorus*-soorten het geheele jaar verschijnen kunnen. Noch Everts, Reitter, Kundt of Redtenbacher (Fauna austriaca) geven nauwkeurige data.

Toevallig zond de heer Bernet Kempers voor de Entomologische Berichten een overzicht van den inhoud van het nieuwe boek van Paulian over de biologie der coleoptera (Zie E. B. 253, Dl. XI, 30 Nov. '43 pp. 123—124).

Hem verzocht ik, voor mij te willen nazien wat Paulian zegt over het gedrag van *Necrophorus* in het najaar. Ook door Paulian wordt de kwestie van mogelijk overwinteren niet aangeroerd. Blijft de mogelijkheid, dat het waargenomen wegkruipen in het najaar beteekent het opzoeken van een laatste rustplaats, vooral als het ♂ ♂ zou betreffen. Deze tweede onderstelling, ook door Bernet Kempers gedeeld, wint aan waarschijnlijkheid, nu Kruseman mij bericht, dat inderdaad mijn beide herfstexemplaren ♂ ♂ zijn.

Zijn beantwoording van mijn vraag, was voor B. K. aanleiding eenige interessante opmerkingen uit Paulian's boek over de *Necrophorus*-biologie bij te voegen, deze laat ik hier nog volgen.

Necrophorus vreet de cadavers op ter plaatse waar deze zich bevinden. Zijn de dieren echter in het stadium van sexueele excitatie, dan wordt er met de cadavers gesleept en worden deze begraven.

Necrophorus behoort tot de insecten, die hun larven opvoeden. De door het dier gevormde etensbal wordt na fatsoeneering in een onderaardsche crypt gebracht. Het wijfje maakt een gebogen galerij, waarin zij de eieren deponeert ter rechter en ter linkerzijde. Na het eierleggen blijft het wijfje onder den grond, belooft regelmatig de gang en kneedt den reservebal. Kort voor het uitkomen der larven graaft het wijfje een krater in den top van de vleeschmassa, gaat nog eens door de gang en verspreidt een sterken geur. De uitgekomen larven richten zich daarheen, gaan naar den hals van den krater, vanwaar het wijfje hen voedt met het uitbraaksel uit het voorste deel van

haar slokdarm. Zonder zorgzame moeder zouden de larven zich dus niet kunnen ontwikkelen.

II. *Necrodes littoralis* L.

Nog schrijft hij, dat de Necrophagen minder moeilijk zijn dan de coprophagen in de keus van hun prooi, en vervolgens:

„La position zoologique du cadavre paraît souvent leur être indifférente, mais la nature du sol, la sécheresse de la station et surtout la taille du cadavre, ont une prépondérance. Tel Necrophage, le *Necrodes littoralis* L. par exemple, ne se dérangerait que pour un animal de grande taille. Une vache ou son veau font très bien son affaire, un renard encore, mais rat ou poisson sont trop mince gibier”.

Deze letterlijk aangehaalde zinsnede bracht mij er toe een kleine enquête bij eenige Nederlandsche Coleopterologen te houden. Zelf toch ving ik *Necrodes* nog nooit op een groot cadaver, waarvoor bij ons, behalve aan rivier- of zee-oever, ook weinig kans is. Mijn grootste vangst daarentegen was op een rottende kip, die op ± 1 m hoogte aan een stok gebonden, als vogelverschrikker dienst moest doen. Bekend was bij ons de massa-vangst door Klynstra in een vat met bedorven gezouten haring, dat ergens in het land stond aan den weg tusschen den Deijl en de Haagsche Schouw, vermoedelijk om als mest gebruikt te worden. Van deze vangst zijn vele exemplaren in verschillende Nederlandsche collecties terecht gekomen.

Mag voor een *Necrodes* een samengepakte vischmassa misschien als groot cadaver gelden, in elk geval was hier visch het substraat waar de *Necrodes* op was afgekomen.

Uyttenboogaart bezit ook exemplaren uit een vischdrogerij in de Zweedsche provincie Bohuslän.

Reclaire ving ca. 45 jaar geleden *Necrodes* in enkele exemplaren onder doode visch aan de Scheldedijk bij Bergen op Zoom.

Het staat dus wel vast, dat *Necrodes littoralis* zich bij ons en in Zweden niet aan het exclusionisme van Paulian stoort en zeker visch niet versmaadt.

Waar toevallig nog een groot cadaver te vinden is, werd hij daarop bij ons ook wel aangetroffen, getuige de vangst door v. d. Wiel van 1 ♀ Muiden-Zeeburg 7.V.1915 op hondencadaver (grootte bokser).

Vangsten op kleine cadavers zijn:

1 ♂ Zandvoort (14.V.1919) Lieftinck op konijn.

1 ♂ f. *clavipes* Sulz. (19.V.1920) v. d. Wiel op kat.

Verscheidene exemplaren op doode kip Mac Gillavry (zie boven).

Diverse vangsten niet op cadavers:

Bernet Kempers op een weg bij de Geul (Z. Limb.). Geen cadaver in de buurt.

Burger de Steeg V 1921 in vanggreppel, 1 ♀.

Burger Amstelveen 1.VII.1917 1 ♂ f. *clavipes* Sulz. 's avonds op smeer.

Coldewey Twello 21.IX.1935 1 ♂ op licht.

Uit deze enkele gegevens blijkt alweer, hoe moeilijk het is, om bij het generaliseeren geen fouten te maken.

III. *Leptinus testaceus* Müll.

De heer M. P. van Dijk schrijft mij van uit Bilthoven:

Op 25 Oct. 1943 sloeg ik hier de matras van den ligstoel open, waar ik een boschmuis in haar rust stoorde. Met de eigen rapheid zocht het dier een goed heenkomen, naar eventjes later bleek, op den daarnaast staanden stoel. Toen ze daar eveneens was weggesprongen, zag ik het kevertje *Leptinus testaceus* Müll., dat met de snelle bewegingen van de muis tusschen matras en deken had moeten loslaten. Het opent wel geen nieuw gezichtspunt, dat het diertje zich laat vervoeren, maar misschien is het nog niet zoo vaak op overtuigende wijze waargenomen.

Nunspeet.

D. MAC GILLAVRY.

Een geval van gynandromorphie bij *Osmia rufa* L.

door

G. BARENDRECHT.

Na de publicatie van mijn vorige mededeeling over een geval van gynandromorphie¹⁾ ving ik op 26 April 1942 in mijn tuin te Heemstede een *Osmia rufa* L., die vrijwel

¹⁾ E. B. X, p. 348—350. Ik maak van deze gelegenheid gaarne gebruik om een betreurenswaardige fout in den naam van den schenker van het aldaar beschreven ex. van *Diprion pini* te herstellen. Dit was de heer J. G. ten Houten.